

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
3. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07.07.2017 № 575. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>
4. Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ ГПУ, МВС, СБУ, Адміністрації Державної прикордонної служби, Міністерства фінансів, Міністерства юстиції від 16 листопада 2012 року № 114/1042/516/1199/936/1687/5. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12#Text>

Одержано 07.11.2022

УДК 343.13

Андрій Юрійович РЕПЧОНОК,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

КЛАСИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ПРО ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ЕКОНОМІКИ

Механізм учинення злочинів у сфері економіки є складним, оскільки представляє собою використання технологій злочинної діяльності, які в своїй сукупності поєднують декілька різних за кримінально-правовою кваліфікацією протиправних діянь, але спільних по відношенню до злочинного задуму. Іншими словами, мова йде про вчинення поряд із основними злочинами у сфері економіки підпорядкованих кримінальних правопорушень, які водночас виступають в якості способу їх учинення (підготовки, безпосереднього вчинення, приховування) та полегшують досягнення єдиного кримінального протиправного задуму. Тобто мова йде не про просту сукупність кримінальних правопорушень, а об'єднану зв'язками систему протиправних діянь. Безперечно, наведені обставини напряду впливають як на весь процес доказування в кримінальних провадженнях про названі злочини, так і на систему суб'єктів, уповноважених здійснювати таке доказування.

Під час розслідування економічних злочинів потрібно зважати на те, що одночасному доказуванню підлягають обставини стосовно вчинення не одного злочину, а одразу їх сукупності (комплексу), поєднаних єдиним задумом». Щодо впливу специфіки події економічного злочину на процес доказування, вчена-процесуаліст О.В. Пчеліна стверджує, що «специфіка події економічного злочину як певної злочинної технології полягає в тому, що він являє собою складну систему дій групи осіб, у яких містяться ознаки об'єктивної сторони кількох злочинів, поєднаних єдиним задумом (метою) [2, с. 206]. Відповідно, одним чи не найважливішим елементом є суб'єкти доказування. При цьому специфіка злочинів у сфері економіки впливає не тільки на зміст предмету

доказування, джерела доказів і способи доказування, а також на суб'єктів, які уповноважені його здійснювати.

Так, згідно зі ст. 92 КПК України обов'язок доказування покладається на слідчого, прокурора, потерпілого, а також сторону, яка подає дані щодо розміру процесуальних витрат та обставин, які характеризують обвинуваченого, належності та допустимості доказів [1]. Одночасно, урахувавши етапи процесу доказування та положення ст. ст. 93, 94 КПК України, можна сказати, що суб'єктами доказування є сторони кримінального провадження; потерпілий; представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження; слідчий суддя, суд.

Щодо суб'єктів доказування в кримінальних провадженнях про злочини у сфері економіки, їх варто систематизувати за певними критеріями з урахуванням як кримінальних процесуальних, так і криміналістичних особливостей указаної категорії кримінальних правопорушень і діяльності з їх виявлення, досудового розслідування та судового провадження. Зокрема, критеріями систематизації суб'єктів доказування в зазначених кримінальних провадженнях можуть слугувати: стадії кримінального провадження; підслідність досудового розслідування злочинів у сфері економіки; безпосередність здійснення доказування.

Так, у п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК України законодавець наводить тлумачення кримінального провадження як досудового розслідування і судового провадження, процесуальних дій у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність, з чого помітно, що основними складовими системи кримінального провадження є досудове розслідування та судове провадження. У теорії ж кримінального процесу вчені пропонують більш розгорнуту систему кримінального процесу, виокремлюючи в її структурі досудове розслідування; підготовче провадження; судовий розгляд; апеляційне провадження; виконання вироку, постанови та ухвали суду; касаційне провадження; касаційне провадження; провадження за нововиявленими або виключними обставинами [3, с. 16–17].

Відповідно залежно від стадії кримінального провадження можна виокремити дві групи суб'єктів доказування: 1) суб'єкти доказування під час провадження досудового розслідування злочинів у сфері економіки; 2) суб'єкти доказування під час здійснення судового провадження щодо злочинів у сфері економіки. При цьому остання група суб'єктів може уточнюватися залежно від виду судового провадження (в суді першої, апеляційної, касаційної інстанції, за нововиявленими або виключними обставинами) та його етапу (підготовче провадження, судовий розгляд, тощо).

Наступним критерієм систематизації суб'єктів доказування в кримінальних провадженнях про злочини у сфері економіки є підслідність вказаного різновиду кримінальних правопорушень. Мова йде передусім про те, що по відношенню до злочинів у сфері економіки досудове розслідування здійснюється у формі досудового слідства. Це, своєю чергою, означає, що досудове слідство злочинів у сфері економіки з урахуванням їх підслідності здійснюють: слідчі підрозділи; підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України; підрозділи детективів органів Бюро економічної безпеки України. При цьому досудове слідство злочинів у сфері економіки здійснюють слідчі підрозділи органів Національної поліції, органів безпеки й органів Державного бюро розслідувань.

За таким критерієм як безпосередність здійснення доказування суб'єкти доказування в кримінальних провадженнях про економічні злочини варто систематизувати в такі групи, як: 1) суб'єкти, які безпосередньо здійснюють доказування в кримінальних провадженнях окресленої категорії; 2) суб'єкти, які опосередковано здійснюють доказування в кримінальних провадженнях про злочини у сфері економіки. У першому випадку мова йде про слідчого (детектива), прокурора, слідчого суддю, суд, які уповноважені кримінальним процесуальним законодавством самостійно проводити процесу-

альні дії з метою збирання, перевірки й оцінки доказів про факти й обставини вчинення вказаних кримінальних правопорушень, а в другому – сторону захисту, потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, працівники оперативних підрозділів органів Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, органів Державного бюро розслідувань, органів Бюро економічної безпеки України, органів Державної прикордонної служби України, органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, правоохоронні органи іноземних держав, які вправі або ініціювати проведення процесуальних дій або проводять їх за дорученням слідчого, прокурора, у тому числі в рамках міжнародного співробітництва.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88.
2. Пчеліна О.В. Тактичні завдання розслідування економічних злочинів. Право і Безпека. 2010. № 5 (37). С. 205–208.
3. Банах С.В., Рогатинська Н.З., Сарахман А.М. Кримінальний процес: підручник. Тернопіль: Екон. думка ТНЕУ, 2016. 264 с.

Одержано 27.10.2022

УДК 343.9

Вікторія Миколаївна РУФАНОВА,

кандидат юридичних наук, доцент,

слідчий слідчого відділення відділення поліції № 3

Дніпропетровського районного управління поліції

Головного управління Національної поліції в Дніпропетровській області

ЗАХОДИ, СПРЯМОВАНІ НА ПОКРАЩЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ЗАПОБІГАННЯ ГЕНДЕРНО ЗУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ

Відповідно до Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі (гендерно зумовленому насильству) на період до 2025 р, виділено напрямки, які потребують посиленої уваги. Так, шляхами подолання дискримінації, протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі визначено наступні: 1) налагодження координації та ефективної взаємодії органів поліції з іншими, спеціально уповноваженими органами, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, а також спеціальними службами підтримки постраждалих осіб, забезпечення безперешкодного доступу до них для усіх, хто потребує допомоги; 2) забезпечення доступності та якості надання необхідних соціальних послуг особам, постраждалим від домашнього насильства та насильства за ознакою статі; 3) забезпечення розроблення та виконання програм для постраждалих осіб; 4) застосування визначеного законодавством механізму притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні домашнього насильства та насильства за ознакою статі; 5) забезпечення розроблення та виконання програм для кривдників; 6) удосконалення законодавства про адміністративну та кримінальну відповідальність посадових осіб за нехтування службовими обов'язками щодо запобігання, розслідування, переслідування та покарання за скоєння домашнього насильства, особливо домашнього насильства стосовно дітей, та насильства за ознакою статі; 7) навчання та підвищення рівня професійної компетентності суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі;